

Силабус освітнього компонента Програма практики

Педагогічна практика

Шифр та назва спеціальності

D2 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Спеціалізація**Освітня програма**

Фінанси, банківська справа та страхування

Рівень освіти

Третій (освітньо-науковий)

Семестр

5

Інститут

ННІ Економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу

Кафедра

Обліку і фінансів (205)

Тип освітнього компонента

Обов'язковий. Практична підготовка

Форма навчання

Денна, заочна

Мова викладання

Українська

Розробники

Манойленко Олександр Володимирович

oleksandr.manoylenko@khpi.edu.ua

Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і фінансів

Автор понад 250 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідний лектор з курсів: «Фінансова інженерія», «Блок-чейн технології та криптотрейдинг», «Фінансовий менеджмент».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Назарова Тетяна Юріївна

Tetiana.Nazarova@khpi.edu.ua

Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і фінансів (НТУ «ХПІ»)

Авторка понад 90 наукових і навчально-методичних публікацій.

Провідна лекторка з курсів: «Фінанси», «Податкова система», «Бюджетна система», «Податковий менеджмент».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Педагогічна практика аспірантів спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» є важливою складовою практичної підготовки докторів філософії до майбутньої науково-педагогічної діяльності у вищій школі. Вона спрямована на формування професійних навичок організації освітнього процесу, методичного забезпечення освітніх компонентів кафедри та викладання результатів наукових досліджень у навчальному середовищі. Практика забезпечує набуття досвіду викладання, опанування сучасних методик і технологій навчання, а також розвиток компетентностей, необхідних для ефективної роботи у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. Вона формує здатність аспірантів застосовувати здобуті знання у практичній діяльності, вирішувати складні освітні та інноваційні завдання, що є невід'ємною складовою професійної підготовки аспірантів за освітньо-науковою програмою.

Мета та завдання

Педагогічна практика аспірантів спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» має на меті оволодіння здобувачами основами організації педагогічної та методичної діяльності у вищій школі. Вона спрямована на формування практичних навичок викладання освітніх компонентів кафедри, планування та проведення лекційних, практичних (лабораторних) занять, а також на розвиток професійної компетентності майбутніх науково-педагогічних працівників.

Основне завдання педагогічної практики - показати результати комплексної психолого-педагогічної, соціально-економічної та інформаційно-технічної підготовки аспірантів до науково-педагогічної діяльності.

У процесі практики аспіранти вивчають основи педагогічної роботи у вищій школі, набувають досвіду викладання та ознайомлюються з сучасними методами і технологіями навчання.

Важливим завданням є формування уявлень про науково-педагогічну діяльність викладача, розробка навчально-методичних матеріалів, складання розрахункових завдань, ситуаційних моделей і тестів, а також активізація навчальної діяльності студентів та їх практичної зацікавленості у спеціальності.

У результаті проходження практики аспіранти мають знати правові та нормативні основи функціонування системи освіти, сучасні тенденції розвитку навчально-методичної роботи, основи педагогічної культури та майстерності. Вони мають уміти планувати й організовувати освітній процес, застосовувати дидактичні методи, розробляти навчально-методичні матеріали, здійснювати контроль та оцінювання знань студентів, аналізувати труднощі педагогічної діяльності та знаходити шляхи їх вирішення. Крім того, аспіранти мають володіти методикою і технологіями проведення різних видів занять, навичками використання сучасних педагогічних технологій та інструментів, а також технікою роботи з навчальним обладнанням.

Формат занять

Самостійна робота, індивідуальне завдання (звіт), консультації. Підсумковий контроль – диференційований залік.

Компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК04. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку на основі системного наукового світогляду, професійної етики, загального культурного кругозору.

ЗК07. Здатність використання іноземних мов для представлення наукових результатів в усній та письмовій формі та для спілкування в міжнародному середовищі.

ЗК08. Здатність дотримуватися етичних принципів та академічної доброчесності у науковій, педагогічній і професійній діяльності

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, опрацьовувати наукову літературу та ефективно використовувати нову інформацію з різних джерел за напрямом дослідження.

СК03. Здатність підтримувати критичний науковий дискурс за напрямом досліджень, у тому числі, у міжнародному контексті.

СК04. Здатність використовувати методи та інструменти наукових досліджень, застосовувати сучасні інформаційні технології, економіко-математичні моделі, інформаційно-аналітичні програмні продукти та системи для обґрунтування, підтвердження/спростування гіпотез та визначення тенденцій розвитку об'єктів дослідження у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондовому ринку.

СК06. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондовому ринку.

Результати навчання

РН04. Застосовувати сучасні інформаційні технології та системи, програмне забезпечення у науковій діяльності для пошуку та критичного аналізу інформації.

РН07. Вільно презентувати та обговорювати результати своєї наукової діяльності державною та англійською мовами в усній та письмовій формах, розуміти іншомовні професійні, наукові та навчальні публікації з відповідної тематики.

РН08. Застосовувати інноваційні педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням етичних принципів та норм академічної доброчесності.

Обсяг освітнього компонента

Загальний обсяг освітнього компонента – 90 год. (3 кредити ECTS): самостійна робота – 90 год.

Тривалість практики

Тривалість практики – 5 тижнів.

Передумови освітнього компонента (пререквізити)

Освітній компонент «Педагогічна практика» базується на освітніх компонентах: Педагогіка і психологія вищої освіти з методикою викладання, Інноваційні технології педагогічної діяльності вищої освіти сфери фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, Студії з розвитку та запровадження цифрових фінансових технологій.

Особливості освітнього компонента, методи та технології навчання

Педагогічна практика є завершальним етапом практичної підготовки докторів філософії, спрямованим на формування навичок організації навчального процесу та викладання результатів наукових досліджень у вищій школі.

Методами навчання є: пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний), репродуктивний (метод відтворення), метод проблемного викладу, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький, дискусійний, метод моделювання.

Базові об'єкти практики - це кафедра обліку і фінансів НТУ «ХПІ», а також інші кафедри ЗВО та наукові установи України, які мають наукові здобутки у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку і з якими укладено договори про проходження педагогічної практики здобувачами вищої освіти. За погодженням із випусковою кафедрою аспіранти можуть самостійно обирати місце проходження практики відповідно до напрямку власних досліджень.

Керівництво педагогічною практикою здійснюють науково-педагогічні працівники кафедри обліку і фінансів НТУ «ХПІ» або викладачі інших закладів вищої освіти України, з якими укладені договори про співпрацю та проходження педагогічної практики.

Педагогічна практика складається з таких етапів:

1. Отримання календарно-тематичного плану проходження практики від керівника педагогічної практики.

2. Вибір освітнього компонента та форми проведення занять, узгодження з обраним науково-педагогічним напрямом дослідження.
 3. Вивчення фахових джерел з обраної теми дослідження, їх критичний аналіз, окреслення кола проблем, які потребують вирішення.
 4. Постановка цілі та конкретних завдань проведення занять, складання плану їх проведення з врахуванням обраного науково-педагогічного напрямку дослідження.
 5. Вибір методів та інноваційних форм проведення занять.
 6. Збір та аналіз даних щодо якості проведених занять, зіставлення з результатами проведення наукових досліджень.
 7. Формулювання висновків і пропозицій, як за проведеними заняттями, так і за результатами обраних науково-педагогічних напрямів дослідження.
 8. Апробація основних результатів досліджень (публікація статті, тез, виступ на конференції, тощо).
 9. Оформлення додатка А, Б, В, згідно з Положенням «Про педагогічну практику аспірантів», індивідуального плану (сторінка G Педагогічна практика), звіту та відгуку про проходження педагогічної практики.
- Обов'язки здобувачів під час проходження педагогічної практики:
- отримати методичні матеріали та індивідуальне завдання від керівника практики, а також консультації щодо оформлення необхідних документів;
 - своєчасно приступити до проходження педагогічної практики;
 - виконати всі завдання, передбачені програмою практики та методичними вказівками її керівників, у повному обсязі;
 - дотримуватися норм академічної доброчесності;
 - оформити звітну документацію та скласти залік із практики.
- Отримані при проходженні педагогічної практики результати використовуються при набутті навичок оволодіння результатами комплексної підготовки до науково-педагогічної діяльності, основ організації педагогічної діяльності та методичної діяльності у вищій школі, викладання результатів наукових досліджень у вищій школі.
- Підсумки педагогічної практики включають:
- звіт про проходження педагогічної практики;
 - апробація наукових результатів (тези, статті, виступи на конференціях).

Тематика індивідуального завдання

Тематика педагогічної практики визначається з урахуванням місця її проходження та узгоджується з керівниками від університету й бази практики.

Основними напрямками індивідуальних завдань є:

1. Вивчення особливостей навчально-виховної роботи кафедри.
2. Відвідування занять викладачів кафедри.
3. Виконання видів аудиторних та навчально-методичних робіт, проведених аспірантом у межах практики (лекції, практичні, семінарські, лабораторні заняття, консультації).
4. Шляхи удосконалення педагогічної майстерності та підвищення якості проведення навчальних занять.
5. Аналіз змісту навчання, форм і методів викладання лекційних занять викладачів закладу вищої освіти, які відвідує аспірант.
6. Аналіз змісту навчання, форм і методів викладання практичних (семінарських, лабораторних) занять викладачів та/або колег-аспірантів закладу вищої освіти, які відвідує аспірант.
7. Розроблення та написання план-конспекту лекційного чи практичного (семінарського, лабораторного) заняття, його проведення та самоаналіз.
8. Використання інноваційних форм і методів викладання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.
9. Розроблення навчально-методичних матеріалів (анкет, опитувальників, тестів, кейсів, тощо) для проведення експериментальної роботи у межах дисертаційного дослідження.
10. Підготовка та проведення виступу у межах науково-педагогічного семінару, конференції чи іншого академічного заходу.

11. Оцінка ефективності застосованих методів навчання та формулювання пропозицій щодо їх удосконалення.
12. Апробація результатів власних наукових досліджень в освітньому процесі (використання матеріалів дисертації у викладанні, підготовці тез чи статей).

Література та навчальні матеріали

Основна література:

1. Положення про аспірантуру : Наказ НТУ «ХПІ» від 04.12.2023 № 458 ОД. URL: https://drive.google.com/file/d/1GQXsfcP02WVERy2j6VQHjyhNh_xPsZgl/view.
2. Положення про підготовку здобувачів вищої освіти доктора філософії в аспірантурі : Наказ НТУ «ХПІ» від 04.12.2023 № 458 ОД. URL: https://drive.google.com/file/d/1TP1zmObzR1pymt-YjIT_alsOF8uloLW_/view.
3. Положення про педагогічну практику аспірантів : Наказ НТУ «ХПІ» від 04.12.2023 № 458 ОД. URL: https://web.kpi.kharkov.ua/mto/wp-content/uploads/sites/200/2024/11/2023_Polozhennya_pro_pedagogichnu_praktyku.pdf.
4. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
5. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
6. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 25.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.
7. Етичний кодекс ученого України : Постанова НАН України від 15.09.2009 № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09>.
8. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посібник / О. Г. Романовський [та ін.]. Харків : Іванченко І. С., 2022. 150 с.
9. Задорожна-Княгницька Л. В., Нетреба М. М., Бодик О. П. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Одеса : КУПРІЄНКО СВ, 2022. 309 с.
10. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки : Розпорядження КМУ України від 23.02.2022 № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-p#Text>.

Web-ресурси:

1. Міністерство освіти і науки України. Офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua>.
2. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО). Офіційний сайт. URL: naqa.gov.ua.
3. Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО). Офіційний сайт. URL: <https://info.edbo.gov.ua/>.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності здобувача та розподіл балів

Академічні успіхи здобувача вищої освіти визначаються за допомогою критеріїв та системи оцінювання знань та вмінь здобувачів, яка використовується в НТУ «ХПІ»

(<https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2025/03/Polozhennya-pro-kryteriyi-otsinyuvannya-znan-ta-vmin-i-pro-rejtyng-zdobuvachiv.pdf>)

Основним документом про проходження педагогічної практики є Звіт з педагогічної практики, який подається керівнику практики від кафедри для формування ним відгуку. За результатами звіту та відгуку виставляється оцінка у відомості обліку успішності та індивідуальному плані аспіранта.

Розподіл балів для оцінювання педагогічної практики здобувача

№	Структурні елементи	Бали
1	Вимоги до змісту педагогічної практики	85 балів
1.1	Проведення навчальних занять	20
1.2	Шляхи удосконалення педагогічної майстерності на підставі зворотнього зв'язку щодо якості проведення навчальних занять	10
1.3	Відвідування лекційного заняття викладача ЗВО, аналіз змісту навчання, форм, методів викладання	5
1.4	Відвідування практичних (семінарських) занять викладачів ЗВО та/або колег-аспірантів, аналіз змісту навчання, форм, методів викладання	5
1.5	Розроблення, написання плану заняття практики	10
1.6	Розроблення та використання інноваційних форм і методів викладання	10
1.7	Розроблення матеріалів (анкет, опитувальників, завдань тощо) з метою здійснення експериментальної роботи у межах дисертаційного дослідження	10
1.8	Повнота виконання індивідуального завдання з практики	15

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

2	Звітування про проходження педагогічної практики керівнику	15 балів
2.1	чіткість, лаконічність і зрозумілість положень звіту, визначено ключові науково обґрунтовані аспекти дослідження (мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження)	2
2.2	актуальність і достовірність поданої у звіті інформації, що підтверджено відгуком керівника бази-практики	3
2.3	правильність обрання і застосування методів дослідження	3
2.4	достатність обсягу використаних джерел літератури, наявність їх критичного опрацювання, обґрунтованість висновків і пропозицій	2
2.5	звіт містить реальні пропозиції щодо розвитку педагогічної діяльності	2
2.6	наявна апробація результатів проведеного дослідження у формі публікації наукової статті та/або тез доповідей на конференції	3

Норми академічної етики і доброчесності

Аспірант повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХП»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність, в тому числі під час відвідування бази практики. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, керівником практики, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХП» розміщено на сайті: https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/?page_id=208

Погодження

Силабус погоджено

Завідувач кафедри
Олександр МАНОЙЛЕНКО

Гарант ОП
Олександр МАНОЙЛЕНКО